

ժամանակը թշնամեաց զօրացը ձեռքէն մեծամեծ վնասներ եւ աւերմունք ունեցեր էր: Խրիմու բարեպաշտ ժողովուրդքը՝ ըստ առաջարկութեան վիճակաւոր Առաջնորդին 1147 թուականին, հաւաքեցին իրենց մէջ, եւ քաղաքին ժողովրդոց աշխատութեամբը ու մեծարոյ երէցփոխանին եւ հոգաբարձուն խնամօքն ու ջանիւքը, որ էին Յովսէփ եղիազարեան Մուրատեանց եւ Միքայէլ եղիազարեան Մուրատեանց, վերանորոգեցաւ եւ առաջին փառաւորութիւնը գտաւ:

— Ապրիլի 14. Ըստ հրովարտակի Սիւնհոդոսին սրբոյ էջմիածնի՝ որ ի 27 Սեպտեմբերի 1857 ամի, համարաւ 1874, նոր Կաթողիկոսի ընտրութեան համար՝ վիճակիս Առաջնորդութեան Տեղակալին հասցնեամբը եկեղեցական պատգամաւոր ընտրուեցաւ Նախիջեւանի եւ Պեսարապիոյ վիճակի կողմէն Դերապատիւ Յովհաննէս Վարդապետն

Բեկնազարեանց, որ եւ ուղեւորեցաւ իսուրբ էջմիածին ընդ Յարութիւն Աղայի Մինասեան Աւագեանց ինախիջեւանէ՝ որ էր աշխարհականաց կողմանէ ընտրուած պատգամաւոր:

— Մայիսի 15. Ըստ խնդրոյ Սրպազար քաղաքի ժողովրդոց՝ հաստատուեցաւ իրենց հասարակութենէն ընտրուած Պարոն Յովսէփն Բարսեղեան Տապախեանց երէցփոխեան նոյն քաղաքի սուրբ Աստուածածնայ եկեղեցւոյն. ընդ նմին եւ օգնական նորա Պարոն Յակոբ Մանուկեան Մաթտեսեանց:

— Յունիսի 2. Խարասուպազարի բնակիչ Գրիգոր Աղայն Զիւմպիւեան՝ որոշուեցաւ հաւանութեամբ ժողովրդոց քաղաքին երէցփոխան Վանից Փրկչին, որ մերձ է քաղաքին:

(Մնացորդն յառաջիկայոյ):

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ

Յ Ե Կ Ե Ղ Ե Յ Ի Ո Ջ Թ Է Ո Պ Ո Ս Ի Ո Յ

Ի ՔՍԱՆԵՐՈՐԴԻ ԱՌՈՒՐ ՅՈՒՆՈՒԱՐԻ ՏԱՐԻՈՅՍ

Քրիստոսասէր ժողովուրդ,

Հայաստանեայցս սուրբ եկեղեցին իւր գեղեցիկ կարգադրութեանցը մէջ այնպիսի տօներ ու պահքեր ալ ունի որ ուրիշներէն աւելի սեպհական են իրեն, ուստի եւ ազգասէր Հայուն աւելի եւս սիրելի:

Ազգային պահոց մէկն է ահա ԱՌԱՋԱՌՈՐԱՅ պահքը, որ վաղուքէ կսկսի եւ Հինգ օր կտեւէ. եւ թէպէտ ամենայն ճշմարիտ Հայ սիրով կրննէ այս պահքը՝ եթէ մեծ արգելք մը չունենայ, բայց ամսոս որ սակաւ են նոքա որ գիտնան թէ երբ դրուած է այս պահքը, ինչ բանի համար դրուած է, եւ ինչու կըսուի Առաջաւորք, եւ հասարակօրէն Սուրբ Սարգսի պսակ:

Երբոր սուրբ Հայրն մեր Գրիգոր Լուսաւորիչ տաճարահինգ տարի Խոր վերապին մէջ կենալէն ետեւ՝ արեգական պէս ելաւ անկից

որ Աստուծոյ ողորմութեան եւ քրիստոնէական սուրբ հաւատոյ լոյսը սփռէ Հայաստանի վրայ, հարուածեալ Տրդատ Թագաւորը եւ նորա հետ պատժուած բոլոր նախարարներն ու իշխանները՝ անթիւ բազմութեամբ ժողովրդոց՝ առջեւն ելան, ոտքն ընկան, մեղայ կոչէին եւ թողութիւն կխնդրէին, սուրբ Լուսաւորիչը յորդորեց զանոնք որ առ Աստուած պաղատին, եւ Աստուծոյ գթութեանը հանդիպելու համար՝ ծոմապահութեամբ ու ազօթքով անցընեն Հինգ օր, եւ որովհետեւ այն առաջին ծոմը կամ պահքն էր որ գրաւ մեր ազգին սուրբ Հայրն մեր, անոր համար ըսուեցաւ առաջաւորք:

Յետոյ մեր եկեղեցւոյ սուրբ Հայրապետները սահմանեցին որ այս պահքը նինուէացւոց ասաշխարութեան յիշատակովը դրուած պահքին հետ իմիասին պահուի, ուստի

եւ առաջիկայ շարժուս ձգեցին, որոյ ուրբաթը մեղադարտ նինուէ քաղաքին Յովնան մարգարէին քարոզութեամբն ու բնակիչներուն ապաշխարութեամբը կործանմանէ ազատուելուն յիշատակը կկատարուի:

Այսէ ահա, քրիստոսասէր ժողովուրդ, առաջաւորաց պահքին խորհուրդը՝ զոր պիտի պահէք կրկին ջերմեռանդութեամբ, այսինքն թէ իբրեւ ապաշխարութիւն եւ թէ իբրեւ ազգային սեպհական բարեպաշտութիւն, եւ հարկ է որ գիտութեամբ պահէք:

Զարմանք չէ որ օտար ազգերը չգիտնան մեր եկեղեցւոյն գեղեցիկ եւ օրինաւոր կարգերն ու կանոնները, եւ երբեմն՝ գուցէ մեր մէջէն իսկ ելած քանի մը ազգասեաց եւ տգէտ մարդկանց հնարած սուտերովը մոլորած, — ինչպէս որ կըսէ Շնորհալի հայրապետ մեր ներսէս —, մեր եկեղեցւոյն չունեցած պակասութիւնները գնեն վրան: Ինչպէս որ ահա այս առաջաւորաց պահքին համար եւս անհիմն եւ անվայել պատմութիւններ հնարած են, եւ մինչեւ ցայժմ կպատմեն ոմանք հակառակասէր հոգւով, թէպէտ եւ ուղիղն եւս շատ անգամ լսեր կամ կարգացեր են:

Իսկ թէ այս պահքը ինչո՞ւ համար կըսուի նաեւ Սուրբ Սարգսի պահք, պատճառը յայտնի է: Վասն զի քաջամարտիկ զօրավարն սուրբ Սարգիս ասկից 1600 տարիի չափ առաջ, Յունուար ամսոյն ետքի օրերը՝ Պարսից ճապոհ թագաւորին հրամանաւը նահատակուած լինելով, մեր եկեղեցին կարգադրեր է որ այս արագահաս սրբոյն եւ նորա Մարտիրոս որդւոյն ու տասնըչորս զինուորակցացը նահատակութեան տօնը կատարուի նինուէսցեաց ապաշխարութեան յիշատակին երկրորդ օրը, որ է շաբաթ. ասոր համար երբեմն բոլոր շաբաթապահքն ալ ըսուեր է սուրբ Սարգսի պահք:

Ասանք գիտնալը աղէկ է եւ հարկաւոր, քրիստոսասէր ժողովուրդ. բայց աւելի եւս հարկաւոր է այսպիսի օգտակար եւ փրկաւէտ

կարգադրութիւնները ջերմեռանդ սրտով կատարել: Ատենով ընդհանուր ստիպութիւն էր մեր ազգին՝ այս հինգ օրերը ծովապահութեամբ անցընել, յետոյ հինգ օրուան ծով երեք օր եղաւ, եւ ետքերը ծով պահողները քիչնալով՝ շաբաթապահքը միայն մնաց: Պէտք չէ որ գոնէ այս պահքը սրբութեամբ պահուի. պէտք չէ որ նինուէացեաց ապաշխարութեան եւ մեր նախնի հարց համազգային ապաշխարութեան յիշատակները մէկտեղ բերելով, մեք եւս իբրեւ հարապատ որդիք Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ջերմեռանդութեամբ պահեմք այս պահքը, որպէս զի սրբոյ հօրն մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին եւ սրբոյն Սարգսի զօրավարին հօր բարեխօսութեամբը արժանի լինիմք ողորմութեանն Աստուծոյ, եւ մեր մեղաց համար ապառնուցեալ հարուածներէն ու ամէն տեսակ հոգեւոր եւ մարմնաւոր փորձանքներէն ազատ մնամք:

Ի՞նչ կրնամք ըսել հապաւանոնց որ պէտքէս պատճառներով անկարելի կհամարին իրենց ոչ թէ միայն ծով բռնելը, այլ նաեւ հասարակ պահք պահելը. — բայց եթէ յորդորեմք որ ջանան պահեցողութեան պակասը լեցընել ուրիշ հոգեւոր եւ մարմնաւոր բարեգործութեամբք, մանաւանդ աւելի ստէպ ստէպ եկեղեցի գալով, աղքատաց աւելի առատ ողորմութիւն տալով, իրարու պակասութեան աւելի սիրով համբերելով, բամբասանքէ՝ չարախօսութենէ՝ ստախօսութենէ՝ աւելի զգոյշ կենալով, եւ ընդհանրապէս քրիստոնէական սուրբ հաւատոյ իրենց վրայ գրած պարտքերը աւելի երկիւղածութեամբ եւ աւելի ճիշդ կատարելով: Որով անշուշտ արժանի կլինիմք Աստուծոյ ողորմութեանը, եւ մեր ազգին բարեխօս սուրբերուն հօր պաշտպանութեանը, եւ կլինիմք ճշմարտապէս որդիք լուսոյ հօրն երկնաւորի, որում վայելէ փառք եւ գոհութիւն ընդ Որդւոյ եւ ընդ սուրբ հոգւոյն այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն: